

Літературна вітальня з героями драматичних творів Лесі Українки

Тамара Бабійчук,
кандидат педагогічних наук
Бердичів

Оформлення зали: портрет Лесі Українки у вишиваному поліському рушнику, грона калини; виставка книг письменниць. Глядачам роздають буклети (роботи студентів про Лесю Українку, її твори, наприклад: "Фотографії промовляють", "Літературно-меморіальні музеї Лесі Українки", "Родина Лесі Українки", "Уподобання Лесі Українки" тощо).

Виголошується виступ "**Драматургія — найвищий злет творчого генія Лесі Українки**". Після виступу ведучі у вишиванках коментують появу героїв драматичних творів Лесі Українки. Герої виходять на сцену, розігрують діалоги чи полілоги, заходять за куліси, а по закінченні дійства герої знову (на запрошення ведучих) почергово з'являються на сцені і залишаються тут; ведучі, як і на початку заходу, чітко називають героїв. Таке називання потрібне для кращого запам'ятовування як імен героїв драматичних поем Лесі Українки, так і самих творів.

Ведучий І. Герої драматичних творів Лесі Українки сьогодні прийшли до щирих шанувальників таланту нашої великої землячки — студентів і викладачів коледжу.

Ведучий ІІ. У нашій літературній вітальні — Міріам і Месія з "Одержимої", Юда і прочанин з драми "На полі крові", Йоганна і Хуса з етюдів "Йоганна, жінка Хусова", Мартіан та Ізоген з драматичної поеми "Адвокат Мартіан", Елеазар з драми "Вавилонський полон", Тірца з драматичної поеми "На руїнах", Річард і Антоніо з драматичної поеми "У пуші", Кассандра і Гелен з драми "Кассандра", Дон Жуан і донна Анна з "Камінного господаря", Айша і Мохаммед з однойменного діалогу, Руфін і Прісцилла з однойменної драми, Антей і Федон з "Оргії", гебрей і єгиптянин з діалогу "В дому роботи, в країні неволі", Оксана і Степан з "Боярині", Мавка і Лукаш з "Лісової пісні".

Ведучий І. Улюбленою книгою Лесі Українки була Біблія. Леся перекладала уривки з Біблії, на біблійні теми написала поему, цикл поезій, драматичних творів. Твори на біблійні теми об'єднує спільна ознака прикладу високої жертовності, свідомого несення хреста, самопожертви, активного і діяльного ставлення до життя, до різного роду морально-етичних цінностей. Власне, всі драми Лесі Українки перейняті високою християнською мораллю.

Ведучий ІІ. "Одержима" — це п'єса Лесі Українки, написана всього за одну ніч біля ліжка умираючого Сергія Мержинського. Головна героїня — Міріам — "ненавистю спотворена в обличчі", адже вона по-справжньому пізнала людей, які вчора йшли за Месією, а сьогодні тричі відрікаються від нього.

Ведучий І. Міріам нетерпима до таких — мізерних, боязких, егоїстичних, зрадливих, користолобних, і не розуміє, чому за нікчемних і вбогодухих Месією має пролити свою кров.

Ведучий ІІ. Міріам благає Месію не жертвувати собою. Але Ісус учить Міріам любити всіх, пробачити людям їхні гріхи, їхню недосконалість, вчить терпінню і великодушності. Міріам загине за Христа.

Месія. Та що тобі спалило душу, жінко?

Міріам. Не знаю: чи ненависть, чи любов.

Месія. Кого ж ненавидиш ти?

Міріам. Ворогів.

Месія. Своїх?

Міріам. Твоїх.

Месія. Я їх казав любити.

Міріам. А я люблю... не їх.

Месія. Вони для тебе, як і для мене, ближні.

Міріам. Але я від них далека, наче від єхидни.

Месія. Вони не відають, що творять.

Міріам. І єхидна

несвідома, а всяк її розтопче, як стріне на шляху.

Месія. Якби єхидна

могла покинути свою отруту,

вона була б не гірша від голубки.

Міріам. Але вона отрути не покине.

Месія. Про Царство Боже на землі ти чула?

Міріам. Та я ж тепер ніде його не бачу.

Месія. Ти дивишся й не бачиш, маловірна.

Міріам. О так, не бачу! Світло Твого Духа

мене сліпить. Чим Ти мені ясніше,

тим душі ворогів мені темніші,

тим менш єхидна схожа до голубки.

Не маловірна я, занадто вірю,

і віра та мене навів погубить.

Я вірю, що Ти — світло і такого

ся темрява до себе не приймає?

Я вірю, що Ти слово — і такого

отой глухороджений люд не чує?

Їм, може, треба іншого Месії?

Їм, може, Сина Божого не досить? [Т.3, с.126—147].

Ведучий І. Відомий з Біблії факт, що Юда, зрадивши Христа, отримав за це 30 срібляників, розкався, а потім повісився. У драмі "На полі крові" Лесі Українки Юда купив нивку на глинищах і солонцях під Єрусалимом і обробляє її мотикою.

Ведучий ІІ. Дідок-прочанин, зустрівшись з Юдою, обережно з'ясовує причини зради учнем великого учителя.

Ведучий І. Честолюбивий, неврівноважений, заздрісний Юда прийшов до Христа, бо "царства сподівався" і хотів зайняти у тому царстві біля Месії місце "перше, не інакше". Учителю бачить приховане користолюбство Юди і випробовує свого учня.

Ведучий ІІ. Випробування Юда не витримав. Більше того, у своєму падінні зрадник не розкаюється, навпаки, звинувачує у власному злочині свого недавно обожнюваного вчителя.

Юда (спалахнув).

Так! Я продав!

А Він мене ограбував! Ні, гірше!

Він одурив мене!

Як я знайшов Його, я запитався,

що маю я робити, щоб придбати

для себе царство Боже. Він спитав,

чи я закон сповняю й не грішу.

Я мовив: "Так", бо се ж була і правда.

"І все ще царства Божого не маєш?" —

спитав Він, якось дивно усміхнувшись.

"Як бачиш, ні", — сказав я, і досада

уперше ворухнулась в мене в серці
супроти Нього — я її стлумив.

Прочанин. А як же ти віддав Його, як саме?
Не хочеш — не кажи. А тільки, знаєш,
погана чутка йде про тебе в людях,
що ніби ти Його поцілував,
як зраджував.

Юда (*уперто*).

І Він мене теж зрадив!

Прочанин. Цілуючи?

Юда (*злісно і вкупі з жалем*).

Ні, Він мене ніколи не цілував.

Прочанин. А ти Його?

Юда (*поспішно*).

А може ж, я таки Його любив?

А може ж, я хотів з Ним попроситись?

Прочанин. Будь проклятий!

Юда. Не тобі мене клясти, бо Він простив мене!

Прочанин. І після сього

ти не зависився? (*глує*) [Т.5, с. 135—157].

Ведучий I. Дія у драматичному в етюді "Йоганна, жінка Хусова" відбувається в 1 ст.н.е. в поневоленій Римом Галілеї, в палаці намісника Хуси — типового правителя підкореної країни, жорстокого, користюлого, догідливого, улесливого, аморального.

Ведучий II. Дружина Хуси Йоганна стала ревною послідовницею Христа, продала свій посаг і пішла за Ним, сином теслі. Після розп'яття Ісуса Йоганна повертається до Хуси, де її чекає щоденне приниження, кепкування, презирство.

Хуса. А де ж твій тесля?

Йоганна. Його розп'ято. Ти хіба не знаєш?

Хуса. Ага, достукався!

І ти певна,

що я тебе прийму?

Йоганна. Я не ламала

ніколи вірності.

Хуса. Який же чоловік повірить жінці,

Що нібито вона ходила чесно,

Коли вона ганяла по світах

За молодим іще і непоганим,

Проречистим, облесливим пророком?

Адже се так? Для тебе ж Він — пророк?

Йоганна. Що Він для мене — висловить несила.

Хуса. Ти заробила... от чого:

Прилюдно будь побитою камінням!

Йоганна. Каменувати

Мене ти можеш, та не маєш за що,

Бо я ніколи не жила так свято, як сей рік.

Хуса. Вгамуйся

І рада будь, що не тягну тебе

На суд за марнотратство і перелюб,

А покриваю все для честі дому!

І ти повинна честі тій служити,

Як накажу тобі.

(*Хуса виходить. Йоганна падає на коліна і здійсмає руки.*)

Йоганна. Ой Господи! Чи довго сеї муки?

Учителю! На що мене покинув?..

Коли ж те царство Боже? Де ж воно?

Чи доживе душа моя до Нього? [Т.5, с. 158—200].

Ведучий I. Дія драматичної поеми "Адвокат Мартіан" відбувається в Римі у III ст. н.е. Адвокат Мартіан, переконаний християнин, зобов'язаний церковною громадою приховувати свою віру, бо це дає йому можливість у суді захищати християн. Своїх дітей Валента й Аврелію Мартіан виховав у християнській вірі.

Ведучий II. Діти протестують проти батька, бо коли батькове життя мало великий смисл, то їхнє — позбавлене будь-якої суспільно корисної діяльності.

Ведучий I. Мартіан даремно просить авторитетного

брата Ізогена дозволити Валентові та Аврелії відкрито служити Господеві.

Мартіан. Проси єпископа, щоб він дозволив Моїх дітей до церкви привести.

Ізогон. Тепер не час.

Мартіан. Ой брате! Я не можу
Хвилини тратити!

Ізогон. Та ти ж їх просвітив Христовим словом!

Мартіан. Зерно зродило плід занадто буйний,

Упавши на добірну цілину, —

Як не зібрать його, то він поляже

І зогніє. Приймавши слово, діти

Запрагли діла. Моя дочка

Святою мрією горіти здатна —

З таких бувають мучениці, брате.

Мій син одважною, твердою вдачі —

Незгірший був би з нього проповідник.

Ізогон. Наш єпископ

Не раз наказує дівчатам нашим

Не рватися до мученьських вінців,

А тихим послухом служити Богу.

Та й проповідників у нас не брак.

Тебе не можуть замінити діти.

Ти в нас тепер, немов наріжний камінь,

Ти здержуєш усю будову нашу,

Хоч сам невидний; а як ти схибнешся,

Впаде наш стовп, розвалиться наш дім [Т.6, с.9—70].

Ведучий II. Особливе місце у творчості Лесі Українки посідають драматичні поеми про роль і місце митця у долі власного народу.

Ведучий I. Більшу частину драми "Вавилонський полон" містить сцена колективного суду над співцем Елеазаром, цей суд влаштовують співцеві духовні наставники Ізраїлю та Іудеї — левіти й пророки. Елеазара звинувачують у національній зраді, бо він заробляє на хліб, співаючи чужою мовою про чужі країни.

Ведучий II. І хоча на переможний Вавилон працюють усі поневолені, однак саме Елеазара хочуть каменувати, бо слово поета — це духовна основа національного життя, тому поетова зрада не може бути морально виправданою.

Ведучий I. Елеазар сам себе тяжко судить і заслуговує прощення. Віднині він буде вірним своєму обов'язку — охороняти духовні скарби народу, в першу чергу — рідну мову.

Елеазар. Батьки і браття, матері і сестри!

Кажіть мені по ширості, виразно,

чого я став між вас, мов прокажений?

I чоловік. Бо ти набрав прокази в Вавілоні,

співаючи за гроші на майданах

Вааловим синам.

Елеазар. А не набрались

ви всі там, на роботі в Вавілоні?

II чоловік. Робітники Молохові не служать.

Елеазар. Кому ж їх руки і начиння служать?

I чоловік. Неволею не докоряють бранцям!

Елеазар. А я ж хіба не бранець? За що ж ви

мене караєте за працю по неволі?

II чоловік. Бо шнур, лопата, рало та сокира

в руках людських — людські раби, а слово

в устах пророчих мусить тільки Богу

служити — більш нікому.

Так ти за чужомовними словами

забудеш вимовлять "Єрусалим"!

Елеазар. Ох, я додолу впав, як і святиня,

всі полягли ми, як Єрусалим.

Терпіть кайдани — то невірський сором.

Забуть їх, не розбивши, — гірший стид.

Нам два шляхи: смерть або ганьба [Т.3, с.148—166].

Ведучий II. У драматичній поемі "На руїнах" Леся Українка продовжує й розвиває образ Елеазара. Тірца — це Елеазар після фінального прозріння.

Ведучий I. Руїни поневоленого Єрусалиму. Горє і

відчай заволоділи людьми, які залишилися у полоні без житла, без їжі, без одягу, без рідних. І от перед руїнами ходить від однієї купки сонних людей до іншої пророчиця Тірца і підбадьорює занепалих духом, дає нещасним і зневіреним силу і надію.

Ведучий II. Тірца будить напівмертвих, збайдужілих співвітчизників до праці. В ім'я чого працювати? В ім'я відродження, в ім'я визволення Батьківщини.

Тірца. Коли загоїлась на грудях рана, то встань і йди до праці.

Чоловік. До якої?

Що маю я робити? Чим? Над чим?

Ні знаряду, ні знадобу не маю.

Тірца. Земля Єрусалимська не згоріла. Ти маєш меч.

(Показує на пощерблений меч, що валяється долі край чоловіка.)

Чоловік. Куди ж тепер той меч?!

Руїні не потрібна оборона.

Тірца. Розкуй меча на рало. Час настав.

Потрібна оборона і руїні.

Бо прийде ворог і розоре землю,

насіє збіжжя, і збере жнива,

і буде хлібом люд сей годувати,

і вдруге завоює Палестину,

вже без меча, самим блискучим ралом.

Бо скажуть вголос сироти й вдовиці:

благословенний той, хто хліб дає!

Лежачим краю рідного немає.

Чий хліб і праця — того і земля.

Тож вавилонською назвуть сю землю.

А ті руїни, що он там чорніють,

стоятимуть вже на чужій землі.

Кого тоді болітиме та рана,

що звалася колись Єрусалимом?

(Чоловік підводиться і здійснює меча.)

Чоловік. Благословенне слово, що гартує!

(Бере меча під паху і йде до руїн на вогонь) [Т.3, с.167—182].

Ведучий I. У центрі драматичної поеми "У пущі" — образ талановитого скульптора Річарда Айрона. Річард навчався в Італії, був поцінований там, однак разом зі співвітчизниками поїхав за океан, де в пущі прагнув боротися за очищення віри.

Ведучий II. Але виявилось, що Річарда оточує не тільки лісова пуща, а й пуща людських пересудів, заборонності, підлості, користолюбства.

Ведучий I. Талант митця загинув, його мистецтво не потрібне англіцям. Про це він з боєм говорить давньому другові Антоніо — послу з Венеції, з яким зустрівся після довгої розлуки.

Антоніо *(розглядається навкруги)*.

Се студія митцева? Ні, се пустка!

Се не подібне до світлиці тої

Рікардо молодого, де, бувало,

І музи й грації єднались любо.

Річард *(входить)*.

Я тут не артист. Був гончаром

І муляром, тепер учителюю.

Антоніо. З конечності бере артист роботу,

Яку прийдеться.. Чи я ж повірю,

Щоб справді ви могли згубити в пущах

Нової Англії талан ваш?

Ви краще покажіть мені роботу, —

Не вірю я, щоб не було її.

Хоч би артисту руки відрубали,

Він все-таки творить не перестане.

Річард *(дістає маленьку фігурку)*.

Оце одна зосталася від них,

І ту я виніс, наче тіло друга,

Убитого в останнім бойовиську.

Антоніо. Маестро! Слушайте! Та се ж перлина!

Се ж гріх — таке од світу заховати!

(милується фігуркою)

Маестро!

Як другу, як артисту, раджу вам,

Прошу і заклинаю вашим хистом:

Верніться-бо в Італію! Я певен,

Там оживуть і мрії ваші, й слава,

І розцвіте талант під нашим небом.

Річард. Спасибі, друже,

Тепер — вже пізно. Як мені вернутись

В той край, де бачили мене колись

У розцвіті, де всі колись на мене

Великій надії покладали?

Що ж я там покажу? Чим похвалюся? [Т.5, с.9—134].

Ведучий II. Надзвичайно самобутні в Лесі Українки драматичні поеми на сюжети світової літератури.

Ведучий I. Над "Кассандрою" Леся Українка працювала кілька років. Це українська версія класичного давньогрецького сюжету про загибель Трої. Головна героїня драми — пророчиця Кассандра. Леся Українка так писала про свою Кассандру:

Ведучий II. "Се трагічна пророчиця з своєю нічим не признаною правдою, з своїм даремним пророчим талантом... вона тямить лихо і пророкує його, і ніхто їй не вірить... вона не може мовчати, ... вона сама боїться свого пророцтва і, що найстрашніше, сама в ньому часто сумнівається... Знаючи ту правду, не робить нічого для боротьби, а коли й намагається робити, то діла її гинуть марно, бо діла без віри мертві суть, а віри в порятунок у неї нема і не може бути. Її ніхто не каменує, але вона гірше мучиться, ніж мученики віри і науки".

Ведучий I. Кассандра — це образ непочутої пророчиці. Пророчиці, яка, на відміну від свого брата Гелена, говорила гірку, болючу правду. Гелен же заспокоював людей солодкою брехнею.

Кассандра. Так ти скажи мені по правді, брате, яку ти провівшть по пташках побачив?

Гелен. Так що там! Ми обоє вішуні

і добре знаєм, що пташки й утрібки,

і кров, і дим від жертви — все то тільки

окраси й покривало голій правді,

про людське око.

Кассандра. А як же ти, Гелене, одрізняєш

брехню від правди?

Гелен. Та ніяк. Я просто

даю їй спокій.

Кассандра. Як же ти віщуєш?

Що кажеш людям?

Гелен. Те, що треба, сестро,

те, що корисно або що почесно.

Кассандра. Невже ніколи ти того не бачиш,

що буде, неминуче, невблаганне?

Невже тобі не каже в серці голос:

"Так буде, так! так буде, не інакше!"

Гелен. По щирості сказавши, — ні, ніколи.

Кассандра. Я бачу: Троя гине. [Т.4, с.9—99].

Ведучий II. Леся Українка пишлася тим, що і в українській літературі є "Дон-Жуан" — "власний, неперекладений, оригінальний тим, що його написала жінка". Ця тема, вважала Леся, є надзвичайно складна, є в ній "щось диявольське, містичне, недарма вона от уже триста літ мучить собою людей, об цю тему, мов об гранітну скалу, розбивались найщиріші натхнення і найглибші думки".

Ведучий I. Центральний персонаж драми "Камінний господар" — донна Анна, яка не зупиняється ні перед чим для здійснення своєї мети — здобути владу. Мріючи про владу, вона виходить заміж за нелюба — командора.

Ведучий II. Закохавшись у Дон-Жуана — лицаря волі, Анна сама спустила його величю влади. Принаджений плащем командора, Дон-Жуан зраджує себе у найкращому.

Дон Жуан. Як несподівано скінчилась казка!
З принцесою і лицар у в'язниці!

Анна. Чого ж нам думати, що се — в'язниця,
а не гніздо — спочин орлиній парі?
Сама звила я се гніздо на скелі,
труд, жаж і муку — все переборола
і звикла до своєї високості.

Чому не жити й вам на сім верхів'ї?
Адже ви маєте крилатий дух —
невже лякають вас безодні й кручі?

Дон Жуан. Мене лякає тільки те, що може
зломити волю.

Анна. Я вам кажу: нема без влади волі.
Хіба ж не краще нам з'єднати силу,
щоб твердо гору ту опанувати,
що я на неї тяжко так здіймалась.
Я вам здобуду гідність командорську.
Ви ще не знаєте, що значить влада,
що значить мати не одну правницю,
а тисячі озброєних до бою,
що можуть і скріпляти, й руйнувати
всесвітні трони, й навіть — здобувати! [Т.6, с.71—162].

Ведучий І. Непрості питання кохання ставить Леся
Українка в драматичних поемах.

Ведучий ІІ. Мохаммед (драматичний діалог "Айша та
Мохаммед") відповідає на питання ревнивої, роздратованої
юної дружини Айші: "Як і за віщо можна так любити
стару, негарну, навіть мертву жінку? І зневажати гарну, мо-
лоду, кохану і закохану, живу?"

Ведучий І. Мохаммед, справді, не мав ілюзій щодо віку,
краси Хадіджи, своєї першої дружини. Однак він і через три
роки після смерті коханої сумує, бо в ній було щось вічне, ду-
ховне, кровно йому близьке і вкрай необхідне.

Айша. Але за гроші
нікого так не люблять у могилі!
Таж ти три роки жив у самотині
по смерті жінки першої, а потім,
як тільки взяв мене, взяв десять інших...
Як і за віщо можна так любити
стару, негарну, навіть мертву жінку?
І зневажати гарну, молоду,
кохану і закохану, живу?

Мохаммед. Не рвися, любя, і не рви мене.
Є таємниці в Бога, їх збагнути
не важкося.

Айша. Скажи! Я хочу знати!

Мохаммед. Якби я сам те знав!...

От ти сказала:
"Стару, негарну...". І в моїх очах
вона ні гарною, ні молодою
ніколи не здавалась. Не скажу я,
що я не бачив і не завважав
того нічого: я злічив всі зморшки
у неї на обличчі... Літ її
мені й сусіди не дали б забути...
але в ній щось було... щось вічне, Айшо.
Мені здається, що воно живе,
і голосом таємним промовляє,
і всі мої слова та й думку чує...

Айша. А теє "вічне" є в мені, коханий?..

Є чи нема? Скажи!

(*Мохаммед мовчить.*)

Що ж ти мовчиш?

(*Мохаммед мовчки встає і йде геть*) [Т.4, с.100—106].

Ведучий ІІ. У драмі "Руфін і Прісцілла" Леся роз-
повідає про доброту, взаєморозуміння, підтримку, все-
прощення в коханні.

Ведучий І. Дія відбувається у ІІ ст. н.е., коли христи-
янське вчення почало поширюватися на теренах Римської
імперії. Прісцілла душею прийняла християнство — з його
проповіддю любові і смирення.

Ведучий ІІ. Руфін, молодий римський патрицій, вихо-
ваний на традиціях грецьких мислителів, не вірить ні в
римських богів, ні в християнського Бога.

Ведучий І. Перед Руфіном постає фатальний вибір:
або прийняти віру Прісцілли, або втратити дружину. Чо-
ловік у напруженій душевній боротьбі.

Ведучий ІІ. І коли Прісцілла засуджує до смерті,
Руфін, не роздумуючи, залишається з дружиною, щоб за-
гнути разом.

Руфін (*кидається їй назустріч. З докором, в якому
більше чутно біль, ніж досаду*).

Прісцілло! як же можна?..

Прісцілла (*спокійно*). Що, Руфіне?

Руфін. Ти знов була сьогодні в катакомбах?

Прісцілла (*трохи помовчавши*).

Неправди я казати тобі не хочу,
а правду перемовчати не здолаю:
так, я була сьогодні в катакомбах
і завтра знов піду, як тільки ти
мені того не заборониш.

Руфін. Люба,
ти знаєш, я ніколи не вживаю
супроти тебе ні тієї сили,
яку мені дала сама природа,
ні того права, що дає закон.

Мені бридка слухняність поневолі, —
я ж не рабиню взяв собі за жінку.

Прісцілла. У Римі небагато чоловіків
таких, як ти, а може, ти єдиний
на цілий Рим. Я тямлю се й ціную.
Бог, — всевидючий свідок почуванням,
всю вдячність мого серця бачить ясно,
і чей же він мені колись pomoже
ту вдячність виявить супроти тебе.

Руфін. Прісцілло!
дружино мого серця... я не могу
ніяким словом вимовити страху,
тривоги тої злої, що, мов яструб,
кривавить, мучить, роздирає серце
за кожним разом, як ти там буваєш. [Т.4, с.107—326].

Ведучий І. Як бачимо, сюжети своїх драматичних по-
ем Леся Українка бере, звертаючись до життя древніх
євреїв, вавилонян, греків, римлян, іспанців, французів.
Однак про що б не писала Леся, — то було про Україну і
для України.

Ведучий ІІ. Так, наприклад, про взаємовідносини
імперської Росії, грубого колонізатора, з уярмленою Ук-
раїною, про взаємовідносини двох культур — російської
(яка брутально і нахабно краде в Україні культурні скарби)
і української (яка довгі століття перетворена на донора чу-
жого мистецтва) — у драмі "Оргія".

Ведучий І. Греція поневолена Римом. Занепадає
грецька культура, грецькі митці заради матеріальних ви-
год переходять на службу до колонізаторів.

Ведучий ІІ. Грецький композитор, музикант і поет Ан-
тей зазнає кількох страшних ударів: від нього іде його най-
кращий учень Хілон, друг-скульптор Федон, юна дружина
Неріса, викуплена Антеєм з рабства.

Ведучий І. Антей не може і не хоче служити Римові.
Він задавлюється струною з ліри.

Федон. Антею, се якась дивна затятість.

Та ж еллінам не першина приймати
хвалу чужинців, і яка ж в тім ганьба?

Антей. Чужинців — так, але не переможців.

Бо переможець лиш тоді похвалить,

коли подоланий похилить чоло

йому до ніг і порох поцілує

з-під стіп його.

Федон. Таке бувало в персів
та інших східних варварів. Ніколи
сього від нас не вимагали в Римі.

Антей. Не вимагали? Хто ж то перейшов

по нас, як по містках, до храму слави
всесвітньої? Кого ми по собі
з безодні варварства на гору несли?
Чи ж не лягли ми каменем наріжним
до мавзолею нашим переможцям?
І ми ще маємо радіти з того,
що нам дозволять у гучних палатах
на лірі заграбованій пограти?
Федон. Хіба тій лірі краще німувати?
Антей. Так, краще! [Т.6, с.163—218].

Ведучий II. "Російська держава чужа й ворожа українському робітникові. Український робітник подвійно поневолений — соціально і національно — не знайде розуміння з боку російського робітника, представника пануючої нації. Мета і шляхи їх боротьби — різні". Ці люди, як писала Леся в листі до Михайла Кривинюка, "не мають спільних інтересів".

Ведучий I. Таку ідею Леся Українка символічно стверджує в діалозі "В дому роботи, в країні неволі". Два раби — єгиптянин і гебрей — працюють на будівництві. Єгиптянин питає гебрея, що він робив би, якби був вільним. Гебрей відповідає, що він "розруйнував би усі ті храми ваші й піраміди". Єгиптянин тоді б'є гебрея по обличчю.

Ведучий II. Аж тепер раб-гебрей зрозумів, що він не може бути товаришем єгиптянинів, хоч вони обидва і мають спільний дім роботи та неволі.

Гебрей. Скажи мені, якби тебе не гнали на сю роботу силоміць, ти став би по власній волі будувати оселі усім отим, що ти тут називав?

Єгиптянин. Авжеж би став.

Гебрей. То, значить, задля тебе нема тепер неволі? Ти не раб?

Єгиптянин. Е, де вже там не раб!.. Якби я сам був паном над собою, я б не так роботу сю розклав.

Гебрей. Але роботи не кинув би?

Єгиптянин. Ой, ні! Всі ми, єгиптяни, працюємо ретельно не тільки по неволі, а й за охоти. А ти?

Що б ти зробив, якби ти вільним став?

Гебрей. Я! Що зробив би я? Розруйнував би усі ті храми ваші й піраміди!

Порозбивав би всі каміні довбні!
Всіх мертвяків повикидав би геть!
Загородив би Ніл і затопив би увесь сей край неволі!

(Єгиптянин б'є гебрея, довга пауза.)

Єгиптянин. Ти, слухай-но, не гнівайся на мене, воно, я знаю, не годиться битись.

Але скипіло серце. Я й забув, що ми ж таки товариші з тобою, бо маємо ж ми спільний дім роботи. Ти вже прости.

Гебрей. Нічого, так і треба, я мушу знати, що я тут раб рабів, що він мені чужий, сей край неволі, що тут мені товаришів нема. Більш ти від мене й слова не почувеш! [Т.3, с.263—268].

Ведучий I. Роздумами про українську інтелігенцію перейнята драма "Бояриня". Згідно з думкою поетеси, нація існує тільки тоді, коли у неї є духовна еліта. "У нас, на Україні, — писала Леся Українка, — треба здобути собі інтелігенцію, вернути нації її мозок".

Ведучий II. Здається, ніхто не заважає щасливому життю московського боярина Степана, нащадка козацької аристократії, та його дружини Оксани. Але немає не тільки щастя, а й життя на чужині.

Ведучий I. Оксана тяжко занедужує в ненависній Москві. Вирятувати її може лише Україна.

Ведучий II. Однак молода жінка розуміє, що дороги в Україну для неї немає, адже в час, коли Батьківщина потребувала допомоги, вона, Оксана, послухавшись чоловіка, була бездіяльною, тобто стала мимовільною зрадницею.

Степан. Цар пустить. Вже ж тепер на Україні утихомирилося.

Оксана (гостро). Як ти кажеш? Утихомирилось? Зломилась воля, Україна лягла Москві під ноги, се мир по-твому — ота руїна?

Отак і я утихомирюсь хутко в труні.

Степан. Ти одживешся на Україні. Ти тепер картаєш...

А як сама мені колись казала, що ти прийняти можеш тільки руку від крові чистою?

Оксана. Правда, я казала...

Ми варті одне одного. Боялись розливу крові, і татар, і диби, і кривоприсяги, й шпигів московських, а тільки не подумали, що буде, як все утихомириться... Степане, дай руку!

Степан. Се навіщо?

Оксана. Ти не хочеш?

Степан. Ні, чом же? (Дає руку Оксані.)

Оксана (дивиться на свою й Степанову руки).

От, здається, руки чисті, проте все мариться, що їх покрила не кров, а так... немов якась іржа... як на старих шаблях буває, знаєш? [с.3—96].

Ведучий I. Мрію написати драму-феєрію "Лісова пісня" Леся Українка в серці своєму носила 30 років.

Ведучий II. У цьому філософському світлому і доброму творі звеличено духовність, утверджено гармонійний зв'язок людини і природи, людини і мистецтва, освіано волю, високе і чисте кохання, вірність і милосердя.

Мавка. Чи гарна я тобі?

Лукаш. Хіба я знаю?

Мавка. А хто ж те знає?

Лукаш. Ет, таке питаєш!

Мавка. Чому ж сього не можна запитати?

Он бачиш, там питає дика рожа:

"Чи я хороша?"

А ясьень їй киває в верховітті:

"Найкраща в світі!"

Лукаш. А я й не знав, що в них така розмова.

Я думав — дерево німе, та й годі.

Мавка. Німого в лісі в нас нема нічого.

Лукаш. Як ти говориш..

Мавка. Чи тобі так добре?

(Лукаш потакує головою.)

Твоя сопілка має кращу мову.

Заграй мені, а я поколишуся.

(Лукаш грає) [Т.5, с.201—293].

Ведучий I. Запрошуємо на сцену героїв драматичних поем Лесі Українки (знову називаються герої і драматичні поеми, в яких вони діють; герої почергово виходять).

Ведучий I. Перед вами — герої драматичних поем Лесі Українки. Наші глядачі підготували до них питання (діалог між глядачами і героями драматичних творів Лесі Українки).

Ведучий I. Усім дякуємо за зустріч (бажаючі фотографуються з героями драматичних поем Лесі Українки).

Твори Лесі Українки подано за 12-томним виданням, здійсненим київським видавництвом "Наукова думка" у 1975—1979 роках, а драматичну поему "Бояриня" — за виданням, здійсненим видавництвом "Молодь" у 1991 році.